

КОНТРОЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”

ЗАТВЕРДЖАЮ

Праўжаю па вучэбнай рабоце

А. В. Макоўчык

2020 г.

Рэгістрацыйны № УД- 31-2-37 /вуч.

МЕТОДЫКА ВЫКЛАДАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасцей

1– 02 03 01 Беларуская мова і літаратура
1– 02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Замежная мова
(з указаннем мовы)

2020 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове тыпавой праграмы “Методыка выкладання беларускай мовы”, 04.02.2015 г., рэгістрацыйны нумар № ТД–А.550 / тып. і вучэбных планаў для спецыяльнасцей 1 – 02 03 01 Беларуская мова і літаратура; 1 – 02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы).

СКЛАДАЛЬНІК:

У.П. Саўко, дацэнт кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат педагогічных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Зелянко В.У., доктар педагогічных навук, дацэнт, намеснік дырэктара па навукова-даследчай рабоце Нацыянальнага інстытута адукацыі;

Саніковіч І.М., кандыдат педагогічных навук, дацэнт кафедры рыторыкі і методыкі выкладання мовы і літаратуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”
(пракакол № 10 ад 20.04.2020 г.)

Загадчык кафедры

 Д.В.Дзятко

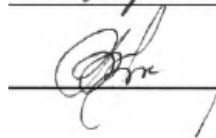
Навукова-метадычным саветам установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”
(пракакол № 6 ад 28.07.2020г.).

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджальных матэрыялаў дзеючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае.

Метадыст вучэбна-метадычнага аддзела

 С.А. Старадуб

Дырэктар бібліятэкі

 Н.П. Сяткоўская
Е.А. Корсак

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Мэта вучэбнай дысцыпліны “Методыка выкладання беларускай мовы” – тэарэтычная і практычная падрыхтоўка студэнтаў да самастойнай прафесійна-педагагічнай дзейнасці ў якасці настаўніка беларускай мовы ў навучальных установах рознага тыпу.

Задачы вучэбнай дысцыпліны “Методыка выкладання беларускай мовы”:

- пазнаёміць студэнтаў з мэтай, задачамі, прынцыпамі, метадамі, сродкамі, формамі арганізацыі вучэбнай дзейнасці вучняў, са зместам і структурай школьнага курса беларускай мовы, з сучаснымі тэхналогіямі навучання прадмету;
- даць уяўленне аб працэсе навучання беларускай мове ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі;
- удасканаліць навыкі аналізу навучальнага працэсу па беларускай мове;
- навучыць студэнтаў планаваць вучэбны працэс, распрацоўваць планы-канспекты ўрокаў розных тыпаў, падбіраць неабходны дыдактычны матэрыял для канкрэтнага ўрока;
- набыць элементарныя навыкі правядзення ўрокаў розных тыпаў з выкарыстаннем разнастайных метадаў і прыёмаў навучання;
- садзейнічаць падрыхтоўцы студэнтаў да выканання функцый настаўніка беларускай мовы.

Вучэбная праграма па дысцыпліне “Методыка выкладання беларускай мовы” прызначана для рэалізацыі на першай ступені вышэйшай адукацыі ў межах цыкла спецыяльных дысцыплін і займае сярод іх важнае месца. Яна знаёміць студэнтаў з мэтай, задачамі, прынцыпамі, метадамі, сродкамі, формамі арганізацыі вучэбнай дзейнасці вучняў, са зместам і структурай курса беларускай мовы ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі, з сучаснымі тэхналогіямі навучання прадмету.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў шэрагу іншых дысцыплін. “Методыка выкладання беларускай мовы” – адна з прафіліруючых вучэбных дысцыплін на філалагічных факультэтах устаноў вышэйшай адукацыі. Ад якасці прафесійна-метадычнай падрыхтоўкі студэнтаў па методыцы выкладання беларускай мовы залежыць ступень засваення імі тэорыі навучання школьнікаў беларускай мове і ўзровень развіцця ўменняў вучыць дзяцей эфектыўна карыстацца беларускай мовай у розных сферах яе прымянення. Вучэбная дысцыпліна “Методыка выкладання беларускай мовы” асноўваецца на метадалогіі навуковага пазнання і тэорыі кіравання вучэбнай дзейнасцю, на сучасных дасягненнях методыкі, педагогікі, лінгвістыкі, псіхалогіі і іншых навук.

Сувязь вучэбнай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамі. Вучэбная дысцыпліна “Методыка выкладання беларускай мовы” звязана з такімі вучэбнымі дысцыплінамі, як “Сучасная беларуская літаратурная мова”, “Педагогіка”, “Псіхалогія”.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Методыка выкладання беларускай мовы” павінна забяспечыць фарміраванне *акадэмічных, сацыяльна-асобасных і прафесійных кампетэнцый*.

Патрабаванні да акадэмічных кампетэнцый спецыяліста.

Спецыяліст павінен:

- АК-1. Умець выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач.
- АК-2. Валодаць метадамі навукова-педагагічнага даследавання.
- АК-3. Валодаць даследчымі навыкамі.
- АК-4. Умець працаваць самастойна.
- АК-5. Быць здольным параджаць новыя ідэі (валодаць крэатыўнасцю).
- АК-6. Валодаць міждысцыплінарным падыходам пры вырашэнні праблем.
- АК-7. Мець навыкі, звязаныя з выкарыстаннем тэхнічных сродкаў, кіраваннем інфармацыяй і работай з камп’ютарам.
- АК-8. Валодаць навыкамі вуснай і пісьмовай камунікацыі.
- АК-9. Умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця.

Патрабаванні да сацыяльна-асобасных кампетэнцый спецыяліста.

Спецыяліст павінен:

- САК-2. Быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння.
- САК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый.
- САК-5. Быць здольным да крытыкі і самакрытыкі.
- САК-6. Умець працаваць у камандзе.
- САК-7. Быць здольным ажыццяўляць самаадукацыю і ўдасканалваць прафесійную дзейнасць.

Патрабаванні да прафесійных кампетэнцый спецыяліста.

Спецыяліст павінен быць здольным:

- ПК-1. Кіраваць вучэбна-пазнавальнай і вучэбна-даследчай дзейнасцю навучэнцаў.
- ПК-2. Выкарыстоўваць аптымальныя метады, формы і сродкі навучання.
- ПК-3. Арганізоўваць і праводзіць вучэбныя заняткі розных відаў і форм.
- ПК-4. Арганізоўваць самастойную работу навучэнцаў.
- ПК-11. Развіваць вучэбныя магчымасці і здольнасці навучэнцаў на аснове сістэмнай педагагічнай дыягностыкі.
- ПК-12. Развіваць навыкі самастойнай работы навучэнцаў з вучэбнай, даведачнай навуковай літаратурай і інш. крыніцамі інфармацыі.
- ПК-13. Арганізоўваць і праводзіць карэкцыйна-педагагічную дзейнасць з навучэнцамі.
- ПК-14. Папярэджваць і пераадольваць непаспяховасць навучэнцаў.
- ПК-15. Фармуляваць навучальныя і выхаваўчыя мэты.

– ПК-16. Ацэньваць вучэбныя дасягненні навучэнцаў, а таксама ўзроўні іх выхаванасці і развіцця.

– ПК-17. Ажыццяўляць прафесійную самаадукацыю і самавыхаванне з мэтай удасканалення прафесійнай дзейнасці.

– ПК-18. Арганізоўваць цэласны адукацыйны працэс з улікам сучасных адукацыйных тэхналогій і педагогічных інавацый.

– ПК-19. Аналізаваць і ацэньваць педагогічныя з’явы і падзеі мінулага ў святле сучасных навуковых ведаў.

У выніку вивучэння вучэбнай дысцыпліны “Методыка выкладання беларускай мовы” студэнт павінен **ведаць**:

– мэту, змест, прынцыпы, метады, сродкі і арганізацыйныя формы навучання вучняў беларускай мове;

– асаблівасці выкладання беларускай мовы ў розных умовах навучання;

– змест школьных праграм і падручнікаў усіх узроўняў.

У выніку вивучэння вучэбнай дысцыпліны “Методыка выкладання беларускай мовы” студэнт павінен **умець**:

– планаваць і арганізоўваць навучальны працэс і пазакласную працу па прадмеце;

– праводзіць розныя тыпы ўрокаў па беларускай мове;

– бачыць пераемнасць і перспектывынасць у навучанні.

У выніку вивучэння вучэбнай дысцыпліны “Методыка выкладання беларускай мовы” студэнт павінен **валодаць**:

– уменнем вызначаць і вырашаць дыдактычныя, развіццёвыя і выхаваўчыя задачы ўрокаў беларускай мовы, адбіраць вучэбны матэрыял, абгрунтавана выкарыстоўваць розныя тыпы ўрокаў, формы, метады і прыёмы навучання;

– навыкамі выкарыстання сучасных тэхналогій у навучанні беларускай мове.

Вучэбная дысцыпліна вивучаецца на 2 курсе ў 4 семестры і на 3 курсе ў 5 семестры. На вивучэнне вучэбнай дысцыпліны для спецыяльнасці 1 – 02 03 01 Беларуская мова і літаратура ўсяго адводзіцца 184 гадзіны, з іх 82 гадзіны аўдыторных. На вивучэнне вучэбнай дысцыпліны для спецыяльнасці 1 – 02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Замежная мова ўсяго адводзіцца 164 гадзіны, з іх 82 гадзіны аўдыторных.

Форма атрымання адукацыі – дзённая, завочная.

Размеркаванне гадзін на дзённай форме атрымання адукацыі:

Спецыяльнасць “Беларуская мова і літаратура”

Семестр	Усяго гадзін	Аўдытор- ныя	Лек- цыі	Практыч- ныя	КСР		Самаст. праца	Форма кантролю
					лк	пр		
4	76	42	18	22		2	34	залік
5	108	40	18	22			32	экзамен

Спецыяльнасць “Беларуская мова і літаратура. Замежная мова”

Семестр	Усяго гадзін	Аўдыторныя	Лекцыі	Практычныя	КСР		Самаст. праца	Форма кантролю
					лк	пр		
4	64	42	18	22		2	22	залік
5	100	40	18	22			24	экзамен

Размеркаванне гадзін на завочнай форме атрымання адукацыі:

Семестр	Усяго гадзін	Аўдыторныя	Лекцыі	Практычныя	Самаст. праца	Форма кантролю
5	44	4	4		40	--
6	46	6	4	2	40	залік
7	94	12	10	2	46	экзамен

Раздзелы (тэмы), па якіх праводзяцца рэйтынгавыя кантрольныя работы.

5-ы семестр: тэма 2.4 – рэйтынгавая кантрольная работа № 1; тэма – 2.6 – рэйтынгавая кантрольная работа № 2; тэма 2.7 – рэйтынгавая кантрольная работа № 3.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Агульныя пытанні методыкі выкладання беларускай мовы

1.1. Методыка выкладання беларускай мовы як навукa

Методыка выкладання беларускай мовы як навукa, яе прадмет, змест, задачы. Фундаментальныя паняцці і катэгорыі методыкі беларускай мовы: мэты і змест моўнай адукацыі, працэс навучання мове, заканамернасці засваення мовы, прынцыпы навучання, метады, прыёмы і формы навучання, адукацыйная тэхналогія, моўная, маўленчая і этнакультурная кампетэнцыі.

Сувязь методыкі беларускай мовы з іншымі навукамі: філасофіяй, педагогікай, псіхалогіяй, лінгвістыкай, псіхалінгвістыкай і інш.

Найбольш пашыраныя метады навукова-метадычнага даследавання: вывучэнне метадычнай спадчыны і перадавога педагогічнага вопыту, дасягненняў сумежных навук, назіранне за вучэбным працэсам, эксперымент, аналіз прац вучняў, анкетаванне і інш.

1.2. Беларуская мова як вучэбны прадмет ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі

Беларуская мова – прадмет вывучэння, сродак навучання, фарміравання і развіцця асобы вучня. Мэта і задачы навучання беларускай мове ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі. Змест і структура школьнага курса беларускай мовы. Крытэрыі адбору сучаснага зместу беларускай мовы ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі.

Вучэбная праграма па беларускай мове для 5–11 класаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі: яе накіраванасць, структура, змест, прынцыпы пабудовы. Арыентацыя праграмы на развіццё маўленчых і інтэлектуальных здольнасцей вучняў, асэнсаванне імі законаў мовы, фарміраванне вучэбна-моўных уменняў і навыкаў, выхаванне школьнікаў. Асноўныя кампаненты праграмы, іх характарыстыка.

1.3. Прынцыпы навучання беларускай мове

Паняцце “прынцып навучання”. Агульнадыдактычныя і спецыяльныя прынцыпы навучання беларускай мове.

Агульнадыдактычныя прынцыпы навучання роднай мове: навуковасці, сістэматычнасці і паслядоўнасці, даступнасці, нагляднасці, сувязі тэорыі з практыкай, уліку індывідуальных асаблівасцей вучняў, адзінства навучання, выхавання і развіцця і інш.

Агульнаметадычныя (прадметнаарыентаваныя) прынцыпы навучання роднай мове: увагі да матэрыі мовы, разумення моўных значэнняў, ацэнкі выразнасці мовы, развіцця адчування мовы, каардынацыі вуснага і пісьмовага маўлення, функцыянальнай накіраванасці, камунікатыўнай накіраванасці, структурна-семантычны, апоры на этнакультуру, улік фактару бікультурнага развіцця асобы вучня і інш.

Узаемадзеянне агульнадыдактычных і агульнаметадычных прынцыпаў навучання.

1.4. Сродкі навучання беларускай мове

Сродкі навучання беларускай мове як метадычнае паняцце. Класіфікацыя сродкаў навучання беларускай мове.

Падручнік – асноўны сродак навучання беларускай мове. Псіхалага-педагагічныя патрабаванні да школьнага падручніка. Узаемасувязь праграмы і падручніка. Функцыі падручніка: інфармацыйная, трансфармацыйная, сістэматызавальная, выхаваўчая і інш. Структурныя кампаненты школьных падручнікаў. Характарыстыка сучасных падручнікаў па беларускай мове: формы падачы новага матэрыялу, сістэма практыкаванняў і заданняў, рэалізацыя дыферэнцыраванага падыходу ў навучанні, сістэма паўтарэння вывучанага, метадычны апарат.

Дапаможнікі і матэрыялы, што дапаўняюць падручнік (зборнікі практыкаванняў, слоўнікі, даведнікі і інш.), і іх выкарыстанне ў навучальным працэсе.

Сродкі нагляднасці на ўроках роднай мовы: слыхавыя, зрокавыя, зрокава-слыхавыя (гуказапісы, табліцы, схемы, рэпрадукцыі карцін, відэафільмы і інш.).

Тэхнічныя сродкі навучання. Выкарыстанне камп'ютара на ўроках мовы.

1.5. Метады і прыёмы навучання беларускай мове

Паняцце метаду і прыёму навучання. Класіфікацыя метадаў навучання ў залежнасці ад: а) этапаў навучання мове; б) крыніцы атрымання ведаў; в) характару вучэбна-пазнавальнай дзейнасці вучняў; г) логікі перадачы і ўспрымання інфармацыі і інш.

Характарыстыка найбольш пашыраных і прызнаных метадычнай навукай і школьнай практыкай метадаў навучання (паведамленне настаўніка, гутарка, лекцыя, назіранне і моўны аналіз, лінгвістычны эксперымент, чытанне падручніка, моўны разбор, практыкаванні і інш.).

Асноўныя прыёмы навучання роднай мове: аналіз, сінтэз, параўнанне і супастаўленне, алгарытмізацыя і інш.

Выкарыстанне метадаў і прыёмаў навучання ў залежнасці ад мэт урока, зместу моўнага матэрыялу, узросту і ступені падрыхтаванасці школьнікаў.

1.6. Сучасны ўрок беларускай мовы: тыпы і структура

Урок як асноўная арганізацыйна-педагагічная форма навучання і выхавання ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі. Сучасныя патрабаванні да ўрока беларускай мовы. Структурныя кампаненты ўрока мовы і іх функцыі.

Тыпы ўрокаў роднай мовы: урок вывучэння новага матэрыялу; урок замацавання ведаў, уменняў і навыкаў; урок паўтарэння і абагульнення вывучанага; камбінаваны ўрок; урок развіцця звязнага маўлення (навучання перакладам, пераказам, сачыненням); урокі кантролю; урокі аналізу пісьмовых прац.

Нетрадыцыйныя формы правядзення ўрока беларускай мовы ў сучаснай школе: урок-семінар, урок-залік і інш.

Падрыхтоўка настаўніка да ўрока мовы. Планаванне вучэбнага матэрыялу. Віды вучэбных планаў: каляндарна-тэматычны, паўрочны.

Умовы эфектыўнага правядзення ўрока роднай мовы. Аналіз урока беларускай мовы.

1.7. Кантрольна-ацэначная дзейнасць настаўніка на ўроках беларускай мовы

Асноўныя патрабаванні да арганізацыі кантролю ведаў, уменняў і навыкаў вучняў па беларускай мове. Функцыі, формы, метады кантролю. Нормы ацэнкі вучэбных дасягненняў школьнікаў па беларускай мове. Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванні культуры вуснага і пісьмовага маўлення ва ўстановах адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі.

2. Методыка вывучэння раздзелаў курса беларускай мовы ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі

2.1. Методыка вывучэння фанетыкі

Значэнне, змест, задачы вывучэння фанетыкі. Прыватнаметадычныя прынцыпы вывучэння фанетыкі (апора на маўленчы слых вучняў, разгляд гука ў марфеме, супастаўленне гукаў і літар). Метады і прыёмы вывучэння фанетычных тем. Характар і віды фанетычных і фанетыка-графічных практыкаванняў. Фанетыка-графічны разбор, методыка яго правядзення.

Фарміраванне арфаэпічных і акцэнталагічных навыкаў пры вывучэнні фанетыкі. Вымаўленчыя памылкі, іх прычыны.

2.2. Методыка вывучэння лексікі і фразеалогіі

Значэнне, змест, задачы, прыватнаметадычныя прынцыпы вывучэння лексікі і фразеалогіі ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі. Методыка азнаямлення вучняў з асноўнымі лексічнымі і фразеалагічнымі паняццямі. Віды лексічных і фразеалагічных практыкаванняў.

Методыка ўзбагачэння і актывізацыі лексічнага і фразеалагічнага запasu школьнікаў. Фарміраванне ўмення працаваць са слоўнікамі розных тыпаў.

2.3. Методыка вывучэння марфемнай будовы слова, словаўтварэння

Значэнне і задачы вывучэння марфемнай будовы слова і словаўтварэння. Прыватнаметадычныя прынцыпы, метады і прыёмы вывучэння марфемнай будовы слова і словаўтварэння. Сістэма практыкаванняў і заданняў.

Марфемны і словаўтваральны разборы, методыка іх правядзення.

Удасканаленне словаўтваральных уменняў і навыкаў пры вывучэнні часцін мовы.

Выкарыстанне марфемнага і словаўтваральнага слоўнікаў на ўроках роднай мовы.

2.4. Методыка вывучэння марфалогіі

Месца і значэнне раздзела "Марфалогія і арфаграфія" ў школьным курсе роднай мовы. Мэты і змест вывучэння часцін мовы. Прыватнаметадычныя прынцыпы навучання марфалогіі. Методыка азнаямлення вучняў з марфалагічнымі паняццямі.

Віды марфалагічных практыкаванняў. Марфалагічны разбор, методыка яго правядзення.

Узнаўленне ведаў па марфалогіі пры вывучэнні сінтаксісу. Арганізацыя працы па развіцці маўлення пры вывучэнні марфалогіі. Удасканаленне арфаграфічных навыкаў пры вывучэнні марфалагічных тэм.

2.5. Методыка вывучэння сінтаксісу

Месца і значэнне сінтаксісу ў школьным курсе беларускай мовы. Мэты, змест, прыватнаметадычныя прынцыпы вывучэння сінтаксісу. Фарміраванне сінтаксічных паняццяў. Этапы вывучэння сінтаксісу ў школе. Вывучэнне прапедэўтычнага курса сінтаксісу ў 5 класе. Арганізацыя працы па сінтаксісе пры вывучэнні марфалогіі ў 5–7 класах. Вывучэнне сістэматычнага курса сінтаксісу ў 8–9 класах.

Віды сінтаксічных практыкаванняў. Сінтаксічны разбор, методыка яго правядзення.

Развіццё маўлення школьнікаў пры вывучэнні сінтаксісу.

2.6. Методыка навучання арфаграфіі

Мэты навучання арфаграфіі і яе месца ў школьным курсе беларускай мовы. Змест навучання арфаграфіі. Арфаграфічныя ўменні і навыкі. Псіхалагічныя і метадычныя ўмовы і асаблівасці фарміравання арфаграфічных уменняў і навыкаў. Прынцыпы методыкі арфаграфіі.

Паняцце аб арфаграме. Методыка азнаямлення вучняў з арфаграмай і арфаграфічным правілам. Арфаграфічныя практыкаванні, іх віды, методыка правядзення.

Арганізацыя працы па арфаграфіі пры вывучэнні неарфаграфічных тэм у 5–7 класах. Развіццё арфаграфічных уменняў у 8–9 і 10–11 класах.

Месца і роля арфаграфічнага слоўніка ў сістэме навучання правапісу. Віды практыкаванняў са слоўнікам, іх метадычная мэтазгоднасць.

Папярэджанне арфаграфічных памылак, іх прычыны. Праверка пісьмовых прац вучняў. Класіфікацыя, улік, прыёмы выпраўлення памылак. Методыка работы над арфаграфічнымі памылкамі на ўроках мовы.

2.7. Методыка навучання пунктуацыі

Мэты навучання пунктуацыі, яе месца ў школьным курсе беларускай мовы. Змест і этапы навучання пунктуацыі. Прынцыпы методыкі пунктуацыі.

Азнаямленне вучняў з пунктуацыйнымі паняццямі (пунктаграма, пунктуацыйна-сэнсавы адрэзак), методыка работы над пунктуацыйным правілам. Фарміраванне пунктуацыйных уменняў і навыкаў. Віды пунктуацыйных практыкаванняў, методыка іх правядзення.

Асаблівасці навучання пунктуацыі пры вывучэнні несінтаксічных тэм у 5–7 класах. Удасканаленне пунктуацыйных уменняў у сувязі з развіццём

звязнага маўлення вучняў. Праца па пунктуацыі ў 10–11 класах. Методыка работы над пунктуацыйнымі памылкамі.

3. Методыка развіцця звязнага маўлення вучняў

3.1. Фарміраванне ў вучняў паняцця пра тэкст

Тэкст як прадукт (вынік) маўленчай дзейнасці. Фарміраванне ў вучняў паняцця пра тэкст, яго асноўныя прыметы: тэматычнае адзінства, звязнасць, разгорнутасць, паслядоўнасць, завершанасць і інш.

3.2. Пераказ ў сістэме работы па развіцці звязнага маўлення вучняў

Пераказ у сістэме работы па развіцці звязнага маўлення школьнікаў. Класіфікацыя пераказаў: па мэце правядзення (навучальныя і кантрольныя), па спосабу перадачы зместу зыходнага тэксту (падрабязныя, (поўныя), блізкія да тэксту, сціслыя, выбарчныя, з дадатковым заданнем) і інш.

Методыка правядзення навучальных і кантрольных пераказаў.

3.3. Сачыненне як від работы па развіцці звязнага маўлення вучняў

Сачыненне як від работы па развіцці звязнага маўлення, сродак самавыражэння асобы вучня, яго жыццёвай пазіцыі, унутранага свету. Класіфікацыя сачыненняў: па мэце правядзення (навучальныя і кантрольныя), па месцы выканання (класныя і дамашнія), па крыніцы атрымання ведаў (на аснове жыццёвага вопыту, асабістых назіранняў і ўражанняў; па карціне; на літаратурныя і вольныя тэмы і інш.), па тыпу тэксту (апаўданаці, апісанні, разважанні, апаўданаці з элементамі апісання і інш.), па жанру (артыкул у газету, водгук, рэцэнзія і г.д.) і інш.

Спосабы падрыхтоўкі да сачынення. Методыка правядзення сачыненняў.

3.4. Пераклад як від навучальных практыкаванняў па развіцці маўлення вучняў

Пераклад як від навучальных практыкаванняў па развіцці маўлення. Метадычная мэтазгоднасць выкарыстання перакладу на ўроках беларускай мовы ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі Рэспублікі Беларусь. Тыпалогія перакладаў. Прыёмы перакладу.

Методыка правядзення перакладаў.

3.5. Ацэнка камунікатыўнай пісьменнасці вучняў

Ацэнка камунікатыўнай пісьменнасці вучняў. Класіфікацыя, улік, прыёмы выпраўлення памылак. Нормы ацэнкі творчых прац .

4. Паглыбленае вывучэнне беларускай мовы

Факультатыўныя заняткі па беларускай мове, іх мэты, формы арганізацыі, методыка правядзення.

Значэнне і задачы пазакласнай працы па беларускай мове. Прынцыпы арганізацыі пазакласнай працы. Формы пазакласнай працы. Гурток як асноўная форма пазакласнай працы. Віды пазакласных мерапраемстваў, методыка іх правядзення.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(дзённая форма атрымання вышэйшай адукацыі)

№ раздзелаў, тэм	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				Самастойная праца	Літаратура	Форма кантролю
		Лекцыі	Практычныя	КСР				
				Лекцыйныя	Практычныя			
	Методыка выкладання беларускай мовы	36	44		2	66(46)*		
1.	Агульныя пытанні методыкі выкладання беларускай мовы	12	10			22 (16)		
1.1.	Методыка выкладання беларускай мовы як навукa	1					5, 9 (д)	
1.2.	Беларуская мова як вучэбны прадмет ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі. Вучэбная праграма па беларускай мове	1	1				5, 2, 3	Аналіз нарматыўнага дакумента
1.3.	Прынцыпы навучання беларускай мове	1				4 (2)	5, 9 (д)	
1.4.	Сродкі навучання беларускай мове		1			4 (2)	5, 9 (д), 11 (д)	Вуснае апытванне
1.5.	Метады і прыёмы навучання беларускай мове	3	2			4 (2)	5, 9 (д), 5 (д)	Вуснае аптыванне
1.6.	Сучасны ўрок беларускай мовы: тыпы і структура	4	4			6 (6)	5, 9 (д), 11(д)	Вуснае апытванне
1.7.	Кантрольна-ацэначная дзейнасць настаўніка на ўроках беларускай мовы	2	2			4 (4)	1, 6 (д), 11 (д)	Пісьмовая работа
2.	Методыка вывучэння раздзелаў курса беларускай мовы ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі	16	28			30 (20)		
2.1.	Методыка вывучэння фанетыкі	2	4			4 (2)	5, 2 (д), 4	Тэсціраванне
2.2.	Методыка вывучэння лексікі і фразеалогіі	2	4			4 (2)	5, 3 (д) 11 (д)	Тэсціраванне
2.3.	Методыка вывучэння марфемнай будовы слова, словаўтварэння	2	4		2	4 (2)	5, 4, 9 (д)	Пісьмовая работа (канспект

								урока)
	Усяго ў 4 семестры:	18	22		2	34 (22)		Залік
2.4.	Методыка вывучэння марфалогіі	2	4			4 (4)	5, 7 (д), 10 (д)	рэйтынгавая кантрольная работа № 1
2.5.	Методыка вывучэння сінтаксісу	2	4			4 (2)	5, 9 (д), 11 (д)	Мадэляванне фрагмента ўрока
2.6.	Методыка навучання арфаграфіі	4	4			6 (6)	5, 4 (д), 6 (д)	рэйтынгавая кантрольная работа № 2
2.7.	Методыка навучання пунктуацыі	2	4			4 (2)	5, 9 (д), 11 (д)	рэйтынгавая кантрольная работа № 3
3.	Методыка развіцця маўлення вучняў	6	6			14 (10)		
3.1.	Фарміраванне ў вучняў паняцця пра тэкст		2				5, 1 (д), 9 (д)	Вуснае апытванне
3.2.	Пераказ у сістэме работы па развіцці звязнага маўлення	2	2			4 (2)	5, 1 (д), 9 (д)	Пісьмовая работа (канспект)
3.3.	Сачыненне як від работы па развіцці звязнага маўлення	2				4 (2)	5, 1(д), 9(д)	
3.4.	Пераклад як від навучальных практыкаванняў па развіцці маўлення вучняў	2				2 (2)	1, 1 (д), 9 (д)	
3.5.	Ацэнка камунікатыўнай пісьменнасці вучняў		2			4 (4)	1	Пісьмовая работа (канспект нарматыўнага дакумента)
4.	Паглыбленае вывучэнне беларускай мовы	2					5, 8 (д), 9 (д)	
	Усяго ў 5 семестры	18	22			32 (24)		Экзамен

* У дужках пазначаны гадзіны на самастойную работу для спецыяльнасці 1– 02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(завочная форма атрымання вышэйшай адукацыі)

№ раздзелаў, тэм	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторны х гадзін		Літаратура	Форма кантролю
		Лекцыі	Прак- тычныя		
	Методыка выкладання беларускай мовы	18	4		
1.	Агульныя пытанні метадзікі выкладання беларускай мовы	8	2		
1.1	Методыка выкладання беларускай мовы як навука. Беларуская мова як вучэбны	1		5, 2, 3, 9(д)	
1.2.	прадмет ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі. Вучэбная праграма па				
	беларускай мове				
1.4.	Сродкі навучання беларускай мове	1		5, 9(д), 11(д)	
1.5.	Метады і прыёмы навучання беларускай мове	2		5, 9(д), 11(д)	
	Усяго ў 5 семестры:	4			
1.6.	Сучасны ўрок беларускай мовы: тыпы і структура	2	2	5, 9(д), 11(д)	
1.7.	Кантрольна-ацэначная дзейнасць настаўніка на ўроках беларускай мовы	2		1, 6(д), 11(д)	
	Усяго ў 6 семестры:	4	2		Залік
2.	Методыка вывучэння раздзелаў курса беларускай мовы ва ўстановах агульнай	6	1		
	сярэдняй адукацыі				
2.6.	Методыка навучання арфаграфіі	4	1	5, 4(д), 6(д)	Аналіз нарматыўнага дакумента
2.7.	Методыка навучання пунктуацыі	2		5, 9(д), 11(д)	
3.	Методыка развіцця маўлення вучняў	4	1		
3.2.	Пераказ у сістэме работы па развіцці звязнага маўлення	2		5, 1(д), 9(д)	
3.4.	Пераклад як від навучальных практыкаванняў па развіцці маўлення вучняў	2		5, 1(д), 9(д)	
3.5.	Ацэнка камунікатыўнай пісьменнасці вучняў		1	1	Канспектаванне нарматыўнага дакумента
	Усяго ў 7 семестры	10	2		Экзамен

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

АСНОЎНАЯ

1. Вучэбна-метадычны комплекс па вучэбнай дысцыпліне “Методыка выкладання беларускай мовы” / Складальнік У. П. Саўко. – Мінск: БДПУ, 2019. – Рэжым доступу: <https://elib.bspu.by/bitstream/doc/6319/3/ВМК%20Методыка%20выкладання%20беларускай%20мовы.pdf>
2. Вучэбныя праграмы для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання і выхавання. Беларуская мова. Беларуская літаратура. 5–9 класы. – Мінск, 2017.
3. Вучэбныя праграмы для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання і выхавання. Беларуская мова. Беларуская літаратура. 10–11 класы. – Мінск, 2017.
4. Ацэнка вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў па вучэбным прадмеце «Беларуская мова» [Электронны ресурс] // Рэжым доступу: <https://adu.by/ru/homepage/novosti/dokumenty/2168-normy-otsenki-rezultatov-uchebnoj-deyatelnosti-uchashchikhsya.html>

ДАДАТКОВАЯ

5. Валочка, Г. М. Тэарэтыка-метадычныя асновы развіцця звязнага маўлення вучняў на ўроках беларускай мовы: 5–10 класы / Г. М. Валочка. – Мінск, 2005.
6. Выгонная, Л. Ц. Фанетыка беларускай мовы ў школе / Л. Ц. Выгонная. – Мінск, 1995.
7. Даніловіч, М. А. Вывучэнне фразеалогіі на ўроках мовы / М. А. Даніловіч. – Мінск, 1991.
8. Зелянко, В. У. Навучанне арфаграфіі беларускай мовы ў 5–11 класах: тэорыя і практыка / В. У. Зелянко. – Мінск, 2016.
9. Казімірская, Т. А. Методыка выкладання беларускай мовы: тэставыя заданні / Т. А. Казімірская. – Магілёў, 2018.
10. Казлова, А. У. Карэкцыйная работа на ўроках беларускай мовы: дапаможнік для настаўнікаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі / А. У. Казлова. – Мазыр, 2019.
11. Лаўрэль, Я. М. Вывучэнне марфалогіі ў школе / Я. М. Лаўрэль, Т. Р. Новікава, С. А. Язерская. – Мінск, 1991.
12. Ляшчынская, В. А. Методыка выкладання беларускай мовы. Заданні і практыкаванні: вучэбны дапаможнік для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па філалагічных спецыяльнасцях / В. А. Ляшчынская, З. У. Шведава. – Мінск, 2015.
13. Малажай, Г. М. Пазакласная праца па беларускай мове / Г. М. Малажай, С. Р. Рачэўскі. – Мінск, 1990.

14. Методыка выкладання беларускай мовы / М. Г. Яленскі [і інш.]; пад рэд. М. Г. Яленскага. – Мінск, 2007.

15. Саўко, У. П. Развіццё маўлення школьнікаў пры вывучэнні марфалогіі (назоўніка і прыметніка) / У. П. Саўко. – Мінск, 2000.

16. Яленскі, М. Г. Методыка выкладання беларускай мовы: практыкум / М. Г. Яленскі, У. П. Саўко, Л. С. Васюковіч. – Мінск, 2006.

ПРЫКЛАДНЫ ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ ДЛЯ КІРУЕМАЙ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Тэма 2.3. Методыка вывучэння марфемнай будовы слова, словаўтварэння. – 2 гадзіны (практычныя заняткі).

Заданне:

1 модуль складанасці. Падрыхтаваць 6–8 заданняў, накіраваных на фарміраванне ў вучняў умення карыстацца марфемным слоўнікам, і 6–8 заданняў – на фарміраванне ўмення карыстацца словаўтваральным слоўнікам.

2 модуль складанасці. Прааналізаваць параграфы 23–25 вучэбнага дапаможніка па беларускай мове для 7-га класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі (2015 г.) і вызначыць, у якіх прыкладах дапушчаны памылкі. Абгрунтаваць свой адказ.

3 модуль складанасці. Распрацаваць разгорнуты канспект камбінаванага ўрока па марфеміцы і словаўтварэнні, выкарыстоўваючы сучасныя праграмы і падручнікі па беларускай мове. Падрыхтавацца да правядзення ўрока ў аўдыторыі.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ І ВЫКАНАННІ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ “МЕТОДЫКА ВЫКЛАДАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ”

Для павышэння якасці прафесійна-метадычнай падрыхтоўкі будучых настаўнікаў-філолагаў мэтазгодна прыцягваць кожнага студэнта да сістэматычнай самастойнай работы. Яе змест і формы распрацоўваюцца супрацоўнікамі кафедры ў адпаведнасці з мэтамі і задачамі адукацыйнага стандарту, Палажэннямі і метадычнымі рэкамендацыямі Міністэрства адукацыі, вучэбна-метадычных аб'яднанняў і саветаў устаноў вышэйшай адукацыі.

Матэрыял для самастойнай працы можа ўключаць комплексы групавых і індывідуальных заданняў па пэўных тэмах, сістэму самастойных і кантрольных работ па тэмах і раздзелах вучэбнай дысцыпліны і інш. На самастойнае вывучэнне можна прапаноўваць асобныя тэмы лекцый і практычных заняткаў або пэўныя іх часткі з указаннем пытанняў, адказы на якія неабходна будзе знайсці ў навукова-метадычнай літаратуры. Выкладчыкам варта памятаць, што матэрыял, прапанаваны для самастойнага вывучэння, павінен быць не вельмі складаным і даступным для засваення кожным студэнтам.

Эфектыўнасць самастойнай працы студэнтаў залежыць ад многіх фактараў. Гэта і аптымальна выбраныя формы працы, і дакладныя, канкрэтныя рэкамендацыі і ўказанні выкладчыка, і своєчасовая аб'ектыўная ацэнка яе вынікаў, і, безумоўна, сістэматычнасць і мэтанакіраванасць у правядзенні працы.

ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫКАНАННЯ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

№ п/п	Назва тэмы, раздзела	Коль- касць гадзін	Заданне	Форма выканання
1	Прынцыпы навучання беларускай мове	4 (2)*	Падыхтаваць канспект па тэме	Пісьмова
2	Сродкі навучання беларускай мове	4 (2)	Парыхтаваць раздатачны матэрыял	Пісьмова
3	Метады і прыёмы навучання беларускай мове	4 (2)	Парыхтаваць дэманстрацыю метаду навучання	Вусна
4	Сучасны ўрок беларускай мовы: тыпы і структура	6 (6)	Заканспектаваць матэрыял па тэме “Нестандартныя ўрокі”	Пісьмова
5	Кантрольна-ацэначная дзейнасць настаўніка на ўроках беларускай мовы	4 (4)	Заканспектаваць нарматыўны дакумент	Пісьмова
6	Методыка вывучэння фанетыкі	4 (2)	Змадэляваць фрагмент урока	Вусна
7	Методыка вывучэння лексікі і фразеалогіі	4 (2)	Змадэляваць фрагмент урока	Вусна
8	Методыка вывучэння марфемнай будовы слова, словаўтварэння	4 (2)	Распрацаваць канспект урока	Пісьмова
9	Методыка вывучэння марфалогіі	4 (4)	Распрацаваць канспект урока	Пісьмова
10	Методыка вывучэння сінтаксісу	4 (2)	Змадэляваць фрагмент урока	Вусна
11	Методыка навучання арфаграфіі	6 (6)	Распрацаваць канспект урока	Пісьмова
12	Методыка навучання пунктуацыі	4 (2)	Змадэляваць фрагмент урока	Вусна
13	Пераказ у сістэме работы па развіцці звязнага маўлення	4 (2)	Заканспектаваць матэрыял па тэме “Методыка правядзення выбарчнага пераказу”	Пісьмова
14	Сачыненне як від работы па развіцці звязнага маўлення	4 (2)	Заканспектаваць матэрыял па тэме	Пісьмова
15	Пераклад як від навучальных практыкаванняў па развіцці маўлення вучняў	2 (2)	Падабраць дыдактычны матэрыял па тэме	Пісьмова
16	Ацэнка камунікатыўнай пісьменнасці вучняў	4 (4)	Заканспектаваць нарматыўны дакумент	Пісьмова

* У дужках пазначаны гадзіны на самастойную работу для спецыяльнасці 1–02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы).

ПРЫКЛАДНЫЯ ЗАДАННІ ДА РЭЙТЫНГАВЫХ КАНТРОЛЬНЫХ РАБОТ

Кантрольная рэйтынгавая работа № 1

Распрацаваць разгорнуты план-канспект урока камбінаванай структуры па марфалогіі, выкарыстоўваючы сучасную вучэбную праграму і вучэбныя дапаможнікі па беларускай мове для шостага ці сёмага класа.

Кантрольная рэйтынгавая работа № 2

Пытанні для кантрольнай рэйтынгавай работы № 2

1. Сфармулюйце асноўную і прыватныя задачы навучання арфаграфіі ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі. Пералічыце этапы, на якіх гэтыя задачы вырашаюцца.

2. Якія ўмовы фарміравання арфаграфічных уменняў і навыкаў вы ведаеце? У чым іх сутнасць?

3. Дайце азначэнне паняццю “арфаграма”. У якой паслядоўнасці адбываецца азнаямленне з арфаграмай, арфаграфічным правілам?

4. Ахарактарызуйце спісванне як від арфаграфічнага практыкавання.

5. Раскажыце пра методыку правядзення папераджальнага і выбарачнага дыктантаў.

6. Ахарактарызуйце слоўнікавы дыктант як від арфаграфічнага практыкавання.

7. Раскажыце пра методыку правядзення тлумачальнага дыктанта. У чым сутнасць дыктанта “Правяраю сябе?”

8. Пералічыце спецыяльныя арфаграфічныя практыкаванні. Раскажыце пра методыку правядзення вольнага і творчага дыктантаў.

9. Якім патрабаванням павінен адпавядаць тэкст кантрольнага дыктанта? Як праводзіцца кантрольны дыктант?

10. Раскажыце пра методыку работы над памылкамі на ўроках беларускай мовы.

Кантрольная рэйтынгавая работа № 3

Пытанні для кантрольнай рэйтынгавай работы № 3

1. Якія памылкі не ўлічваюцца пры ацэнцы кантрольных работ і не выносяцца на палі?

2. Якія памылкі адносяцца да аднатыпных? Як яны ўлічваюцца пры ацэнцы пісьмовых работ?

3. Якія арфаграфічныя памылкі адносяцца да нягрубых? Пералічыце іх.

4. Ці ўплывае на адзнаку наяўнасць у пісьмовай рабоце выпраўленняў?

5. Сфармулюйце мэту і задачы навучання пунктуацыі ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі.

6. Назавіце этапы вывучэння пунктуацыі ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі. Якія веды па пунктуацыі атрымліваюць вучні на кожным з гэтых этапаў?

7. Пры якіх умовах адбываецца паспяховае засваенне вучнямі пунктуацыйных нормаў?

8. Дайце азначэнне паняццям “пунктаграма”, “пунктуацыйнае правіла”. Якія этапы выдзяляюцца ў працы над пунктуацыйным правілам?

9. Якія практыкаванні выкарыстоўваюцца для фарміравання пунктуацыйных уменняў вучняў?

ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДАВАНых СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

З мэтай дыягностыкі ўзроўню засваення студэнтамі ведаў, сфарміраванасці неабходных уменняў выкарыстоўваюцца бягучы, тэматычны, прамежкавы і выніковы кантроль.

Дыягностыка вынікаў вучэбнай дзейнасці па дысцыпліне “Методыка выкадання беларускай мовы” можа мець наступныя формы:

- вусны кантроль: індывідуальнае, фронтальнае апытванне, даклады, вусны аналіз метадычнага матэрыялу, вусны адказ на заліку і на экзамене;
- пісьмовы кантроль: кантрольныя работы, напісанне разгорнутых канспектаў урока, канспектаванне нарматыўных дакументаў, пісьмовы адказ на заліку ці на экзамене;
- тэставы кантроль: выкананне тэставых заданняў адкрытага і закрытага тыпу.

ПЕРАЛІК ПЫТАННЯЎ ДА ЗАЛІКУ ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ “МЕТОДЫКА ВЫКЛАДАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ”

1. Методыка выкладання беларускай мовы як навука. Прадмет, задачы, змест методыкі беларускай мовы, метады даследавання. Сувязь методыкі з іншымі навукамі: лінгвістыкай, педагогікай, псіхалогіяй і інш.
2. Беларуская мова як вучэбны прадмет у сучаснай школе. Мэта і задачы навучання беларускай мове ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі РБ. Змест і структура школьнага курса беларускай мовы.
3. Вучэбная праграма па беларускай мове для 5–11 класаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі: структура, змест, прынцыпы пабудовы. Асноўныя кампаненты праграмы, іх характарыстыка.
4. Сродкі навучання беларускай мове. Класіфікацыя сродкаў навучання. Падручнік – асноўны сродак навучання беларускай мове. Функцыі, структурныя кампаненты, метадычная сістэма падручнікаў па беларускай мове для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі.
5. Арганізацыя вучэбнага працэсу па беларускай мове ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі Рэспублікі Беларусь. Віды вучэбных планаў. Методыка састаўлення каляндарна-тэматычнага і паўрочнага планаў.
6. Агульнададактычныя прынцыпы навучання беларускай мове.
7. Агульнаметадычныя прынцыпы навучання беларускай мове.
8. Метады і прыёмы навучання беларускай мове. Паняцце метаду і прыёму навучання. Праблема класіфікацыі метадаў навучання. Характарыстыка асноўных метадаў навучання.
9. Кантрольна-ацэначная дзейнасць настаўніка на ўроках беларускай мовы. Асноўныя патрабаванні да кантролю. Віды, функцыі, метады кантролю.
10. Вуснае апытванне на ўроках беларускай мовы. Ацэнка вуснага адказу вучня.
11. Урок як асноўная форма навучання і выхавання ў сучаснай школе. Класіфікацыя ўрокаў мовы. Структурныя кампаненты ўрока мовы і іх функцыі.
12. Традыцыйныя тыпы ўрокаў беларускай мовы, іх мэты і структура (урок вывучэння новага матэрыялу; урок замацавання ведаў, уменняў і навыкаў).
13. Традыцыйныя тыпы ўрокаў беларускай мовы, іх мэты і структура (камбінаваны ўрок; урок паўтарэння і абагульнення вывучанага).
14. Нетрадыцыйныя формы правядзення ўрока беларускай мовы ў сучаснай школе. Мэтазгоднасць выкарыстання нетрадыцыйных урокаў. Праблема класіфікацыі нетрадыцыйных урокаў. Методыка правядзення нетрадыцыйных урокаў (урок-лекцыя, урок-семінары, урок-залік і інш.).
15. Умовы эфектыўнага правядзення ўрока беларускай мовы. Аналіз ўрока беларускай мовы.

16. Методыка вывучэння фанетыкі. Змест, задачы, прынцыпы, метады і прыёмы вывучэння фанетыкі. Практыкаванні на фарміраванне фанетычных уменняў і навыкаў. Вымаўленчыя памылкі, іх прычыны.

17. Методыка вывучэння лексікі і фразеалогіі. Змест, задачы, прынцыпы, метады і прыёмы вывучэння лексікі і фразеалогіі. Практыкаванні на фарміраванне лексічных і фразеалагічных уменняў і навыкаў.

18. Методыка вывучэння будовы слова і словаўтварэння. Змест, задачы, прынцыпы, метады і прыёмы вывучэння будовы слова, словаўтварэння. Практыкаванні на фарміраванне вучэбна-моўных уменняў і навыкаў пры вывучэнні будовы слова і словаўтварэння.

19. Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванні культуры вуснага і пісьмовага маўлення ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі РБ. Колькасць і прызначэнне вучнёўскіх сшыткаў па беларускай мове, парадак іх афармлення і вядзення. Парадак праверкі навучальных, кантрольных, экзаменацыйных работ і работ над памылкамі.

ПЕРАЛІК ПЫТАННЯЎ ДА ЭКЗАМЕНУ ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ “МЕТОДЫКА ВЫКЛАДАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ”

1. Методыка выкладання беларускай мовы як навука. Прадмет, задачы, змест методыкі беларускай мовы, метады даследавання. Сувязь методыкі з іншымі навукамі: лінгвістыкай, педагогікай, псіхалогіяй і інш.
2. Беларуская мова як вучэбны прадмет у сучаснай школе. Мэта і задачы навучання беларускай мове ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі РБ. Змест і структура школьнага курса беларускай мовы.
3. Вучэбная праграма па беларускай мове для 5–11 класаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі: структура, змест, прынцыпы пабудовы. Асноўныя кампаненты праграмы, іх характарыстыка.
4. Сродкі навучання беларускай мове. Класіфікацыя сродкаў навучання. Падручнік – асноўны сродак навучання беларускай мове. Функцыі, структурныя кампаненты, метадычная сістэма падручнікаў па беларускай мове для устаноў агульнай сярэдняй адукацыі.
5. Арганізацыя вучэбнага працэсу па беларускай мове ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі Рэспублікі Беларусь. Віды вучэбных планаў. Методыка састаўлення каляндарна-тэматычнага і паўрочнага планаў.
6. Агульнадыдактычныя прынцыпы навучання беларускай мове.
7. Агульнаметадычныя прынцыпы навучання беларускай мове.
8. Метады і прыёмы навучання беларускай мове. Паняцце метаду і прыёму навучання. Праблема класіфікацыі метадаў навучання. Характарыстыка асноўных метадаў навучання.
9. Кантрольна-ацэначная дзейнасць настаўніка на ўроках беларускай мовы. Асноўныя патрабаванні да кантролю. Віды, функцыі, метады кантролю.
10. Вуснае апытванне на ўроках беларускай мовы. Ацэнка вуснага адказу вучня.
11. Урок як асноўная форма навучання і выхавання ў сучаснай школе. Класіфікацыя ўрокаў мовы. Структурныя кампаненты ўрока мовы і іх функцыі.
12. Традыцыйныя тыпы ўрокаў беларускай мовы, іх мэты і структура (урок вывучэння новага матэрыялу; урок замацавання ведаў, уменняў і навыкаў).
13. Традыцыйныя тыпы ўрокаў беларускай мовы, іх мэты і структура (камбінаваны ўрок; урок паўтарэння і абагульнення вывучанага).
14. Нетрадыцыйныя формы правядзення ўрока беларускай мовы ў сучаснай школе. Мэтазгоднасць выкарыстання нетрадыцыйных урокаў. Праблема класіфікацыі нетрадыцыйных урокаў. Методыка правядзення нетрадыцыйных урокаў (урок-лекцыя, урок-сэмінар, урок-залік і інш.).
15. Умовы эфектыўнага правядзення ўрока беларускай мовы. Аналіз ўрока беларускай мовы.

16. Методыка вывучэння фанетыкі. Змест, задачы, прынцыпы, метады і прыёмы вывучэння фанетыкі. Практыкаванні на фарміраванне фанетычных уменняў і навыкаў. Вымаўленчыя памылкі, іх прычыны.

17. Методыка вывучэння лексікі і фразеалогіі. Змест, задачы, прынцыпы, метады і прыёмы вывучэння лексікі і фразеалогіі. Практыкаванні на фарміраванне лексічных і фразеалагічных уменняў і навыкаў.

18. Методыка вывучэння будовы слова і словаўтварэння. Змест, задачы, прынцыпы, метады і прыёмы вывучэння будовы слова, словаўтварэння. Практыкаванні на фарміраванне вучэбна-моўных уменняў і навыкаў пры вывучэнні будовы слова і словаўтварэння.

19. Методыка вывучэння марфалогіі. Змест, задачы, прынцыпы, метады і прыёмы вывучэння марфалогіі. Практыкаванні на фарміраванне вучэбна-моўных уменняў і навыкаў пры вывучэнні часцін мовы.

20. Методыка вывучэння сінтаксісу. Змест, задачы, прынцыпы, метады і прыёмы вывучэння сінтаксісу. Практыкаванні на фарміраванне сінтаксічных уменняў і навыкаў.

21. Методыка навучання арфаграфіі. Значэнне, задачы, этапы навучання арфаграфіі ў школе. Умовы і асаблівасці фарміравання арфаграфічных уменняў і навыкаў. Прынцыпы методыкі арфаграфіі.

22. Паняцце аб арфаграме. Методыка азнаямлення вучняў з арфаграмай і арфаграфічным правілам.

23. Спецыяльныя арфаграфічныя практыкаванні, методыка іх правядзення (спісванне, папэраджальны, тлумачальны і каменціраваны дыктанты, дыктант “Правяраю сябе”).

24. Спецыяльныя арфаграфічныя практыкаванні, методыка іх правядзення (выбарчны, слоўнікавы, камбінаваны дыктанты, пісьмо па памяці). Кантрольны дыктант, яго віды. Методыка правядзення кантрольнага дыктанта.

25. Неспецыяльныя арфаграфічныя практыкаванні, методыка іх правядзення (вольны дыктант, творчы дыктант і інш.). Арганізацыя працы па арфаграфіі пры вывучэнні неарфаграфічных тэм у 5–7 класах. Праца па арфаграфіі ў 8–9 і 10–11 класах.

26. Методыка вывучэння пунктуацыі. Мэты навучання пунктуацыі і яе месца ў школьным курсе беларускай мовы. Пунктуацыйныя ўменні. Прынцыпы методыкі пунктуацыі.

27. Методыка вывучэння пунктаграмы, пунктуацыйнага правіла. Практыкаванні на навучанне пунктуацыі.

28. Ацэнка арфаграфічнай і пунктуацыйнай пісьменнасці вучняў. Класіфікацыя, улік, прыёмы выпраўлення памылак.

20. Методыка работы над памылкамі на ўроках беларускай мовы. Структура ўрока работы над памылкамі (урока карэкцыі ведаў, уменняў і навыкаў).

30. Фарміраванне ў вучняў паняцця пра тэкст, яго асноўныя прыметы.

31. Пераказ як від работы па развіцці звязнага маўлення вучняў. Метадычная мэтазгоднасць выкарыстання пераказу на ўроках беларускай мовы. Класіфікацыя пераказаў. Методыка правядзення падрабязнага пераказу (навучальнага і кантрольнага).

32. Сціслы пераказ, методыка яго правядзення.

33. Выбарачны пераказ, методыка яго правядзення.

34. Сачыненне як від работы па развіцці звязнага маўлення вучняў. Класіфікацыя сачыненняў. Спосабы падрыхтоўкі да сачыненняў.

35. Методыка правядзення сачыненняў розных відаў.

36. Ацэнка камунікатыўных уменняў і навыкаў вучняў. Класіфікацыя, улік, прыёмы выпраўлення памылак.

37. Пераклад як від навучальных практыкаванняў па развіцці маўлення вучняў. Метадычная мэтазгоднасць выкарыстання перакладу на ўроках беларускай мовы. Тыпалогія перакладаў. Прыёмы перакладу. Методыка правядзення перакладу.

38. Факультатыўныя заняткі па беларускай мове, іх мэты, арганізацыя, методыка правядзення.

39. Пазакласная праца па беларускай мове ў сучаснай школе. Значэнне, задачы, прынцыпы, формы пазакласнай працы па беларускай мове.

40. Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванні культуры вуснага і пісьмовага маўлення ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі РБ. Колькасць і прызначэнне вучнёўскіх сшыткаў па беларускай мове, парадак іх афармлення і вядзення. Парадак праверкі навучальных, кантрольных, экзаменацыйных работ і работ над памылкамі.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБнай ПРАГРАМЫ УВА

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы ўстанавы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму
Сучасная беларуская мова	Кафедра мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	Заўваг няма	пратакол № 10 ад 20.04.2020 г.